

श्रीओम श्रेष्ठ 'रोदन'को निबन्धकारिता

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र
सङ्काय अन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभागको
स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दसौं पत्रको
प्रयोजनका लागि प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधकर्ता

शान्ति न्यौपाने

नेपाली केन्द्रीय विभाग

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

कीर्तिपुर, काठमाडौं

२०७२

शोध निर्देशनको मन्तव्य

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय अन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभाग, कीर्तिपुरका स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षका छात्रा शान्ति न्यौपानेले मेरो निर्देशनमा तयार पारेको 'श्रीओम श्रेष्ठ 'रोदन' को निबन्धकारिता' शीर्षकको शोधपत्र आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

.....
ब्रतराज आचार्य

प्राध्यापक

नेपाली केन्द्रीय विभाग

त्रि.वि., कीर्तिपुर, काठमाडौं

मिति : २०७२।०५।१७

त्रिभुवन विश्व विद्यालय

नेपाली केन्द्रीय विभाग

कीर्तिपुर

स्वीकृतिपत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय अन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभागका छात्रा शान्ति न्यौपानेले स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दसौं पत्रको प्रयोजनको लागि तयार पार्नुभएको “श्रीओम श्रेष्ठ ‘रोदन’को निबन्धकारिता”शीर्षकको शोधपत्र आवश्यक मूल्याङ्कन गरी स्वीकृत गरिएको छ ।

शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति

क्र.सं.	नाम	हस्ताक्षर
१.	प्रा.डा. देवी प्रसाद गौतम (विभागीय प्रमुख)
२	ब्रतराज आचार्य (शोध निर्देशक)
३.	दयाराम श्रेष्ठ (बाह्य परीक्षक)

मिति : २०७२/०५/१७

कृतज्ञता ज्ञापन

श्रीओम श्रेष्ठ 'रोदन'को निबन्धकारिता शीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र मैले आदरणीय गुरु ब्रतराज आचार्यज्यूको कुशल निर्देशनमा तयार पारेकी हुँ । वहाँले आफ्नो अमूल्य समय मलाई प्रदान गरी आवश्यक प्रेरणा, सल्लाह, सुभाष र मार्गनिर्देशनबाट नै यो शोधपत्र तयार हुन सकेको हो ।

प्रस्तुत शोध प्रस्ताव स्वीकृत गरी शोधकार्य गर्नकालागि अनुमति प्रदान गर्नु हुने तथा आवश्यक सल्लाह, सुभाष दिनु हुने आदरणीय गुरु डा. देवी प्रसाद गौतम ज्यूप्रति म हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु । यसै गरी शोधपत्र चयनमा सुभाष र सल्लाहदिनु हुने डा. लक्ष्मण प्रसाद गौतम तथा शोधपत्र लेखनका लागिममा आवश्यक सामग्री उपलब्ध गराउने केन्द्रीय पुस्तकालय कीर्तिपुरलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । म यस त्रि.वि.वि. कीर्तिपुरमा अध्ययनरत रहँदा मलाई शिक्षा प्रदान गर्नुहुने सम्पूर्ण गुरुजनप्रति म कृतज्ञ छु ।

जीवनको प्रारम्भदेखि नै कर्मक्षेत्रमा अनवरत लाग्न प्रेरणा प्रेम र परिवेश प्रदान गर्नु हुने परमपूज्य पिता गुणानिधि न्यौपाने, माता भगवती न्यौपाने तथा श्रीमान् ध्रुवबाबु मरहट्टा प्रति म हार्दिक श्रद्धाभाव व्यक्त गर्दछु । यसै गरी आवश्यक सल्लाह सुभाष दिएर यहाँल्याइ पुऱ्याउनुहुने आदरणीय दाजु कृष्ण सापकोटा, बहिनी सावित्री न्यौपाने साथी यशोदा ढुङ्गेल, शुष्मा न्यौपाने प्रति आभारी छु । प्रस्तुत शोधपत्र शुद्धसँग टड्कन गरिदिनु हुने प्रकृति कम्प्युटर सेन्टर कीर्तिपुरलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

शोधार्थी

शान्ति न्यौपाने

नेपाली केन्द्रीय विभाग

त्रि.वि., कीर्तिपुर

मिति : २०७२/०५/१७

बिषय सूची

पेज नं.

पहिलो परिच्छेद

शोध परिचय

१-७

१.१ बिषय परिचय	१
१.२ समस्या कथन	१
१.३ शोधको उद्देश्य	२
१.४ पूर्वकार्यको समिक्षा	२
१.५ अध्ययनको औचित्य	५
१.६ सामाग्री सङ्कलन	५
१.७ अध्ययन विधि	५
१.८ शोधकार्यको सीमाङ्कन	६
१.९ शोधपत्रको रुपरेखा	६

दोस्रो परिच्छेद

निबन्ध र यात्रा साहित्यको सैद्धान्तिक परिचय

८-२३

२.१ निबन्धको सैद्धान्तिक चिनारी	८
२.१.१ निबन्धको पूर्वीय मान्यता	८
२.१.२ निबन्धको पाश्चात्य मान्यता	९
२.१.३ निबन्धको परिभाषा	१०
२.१.४ निबन्धको स्वरुप	११
२.१.५ निबन्धको तत्वहरु	११
२.१.५.१ बिषयवस्तु	१२
२.१.५.२ भाव वा बिचार	१३
२.१.५.३ भाषा शैली	१३
२.१.६ निबन्धको वर्गीकरण	१४
२.१.६.१ आत्मपरक निबन्ध	१४
२.१.६.१.१ विचारात्मक निबन्ध	१४
२.१.६.१.२ भावनात्मक निबन्ध	१५

२.१.६.१.३ वैयक्तिक निबन्ध	१५
२.१.६.२ वस्तुपरक निबन्ध	१६
२.१.६.२.१ वर्णनात्मक निबन्ध	१६
२.१.६.२.२ विवरणात्मक निबन्ध	१७
२.२ नियामाकाे सैद्धान्तिक परिचय	१७
२.२.१ नियामाका तत्वहरु	१८
२.२.१.१ विषयवस्तु	१९
२.२.१.२ सहभागी र गतिशिलता	१९
२.२.१.३ परिवेशगत स्थानीयता र तथ्यात्मकता	२०
२.२.१.४ चित्रात्मकता र कुतूहलता	२१
२.२.१.५ भाव वा विचार	२२
२.२.१.६ भाषा शैली	२२
२.३ निष्कर्ष	२२

तेस्रो परिच्छेद

श्रीओम श्रेष्ठ 'रोदन' को निबन्ध यात्रा	२४-३२
३.१ श्रीओम श्रेष्ठ 'रोदन' को सामान्य चिनारी	२४
३.२ श्रीओम श्रेष्ठ 'रोदन' को स्रष्टा ब्याक्तित्व	२५
३.३ श्रीओम श्रेष्ठ 'रोदन' को निबन्धयात्रा	२७
३.३.१ प्रथम चरण (अभ्यास काल बि.स २०४६- वि.स २०५४)	२७
३.३.२ दोस्रो चरण (बि.स २०५५ - बि.स २०६२)	२८
३.३.३ तेस्रो चरण (बि.स २०६२ - देखि हालसम्म)	२९
३.४ श्रीओम श्रेष्ठ 'रोदन' समकालिन निबन्धकार	३०
३.५ निष्कर्ष	३१

चौथौ परिच्छेद

श्रीओम श्रेष्ठ 'रोदन' को निबन्ध सङ्ग्रहहरूको विश्लेषण	३३-५८
४.१ विषय परिचय	३३
४.२ 'संवेदनाका स्वरहरू' संयुक्त निबन्ध सङ्ग्रहको विश्लेषण	३३
४.२.१ विषयवस्तु	३४

४.२.२ भाव वा विचार	३६
४.२.३ भाषा शैली	३७
४.३ 'अर्थहीन अर्थहरू' निबन्ध सङ्ग्रहको विश्लेषण	३७
४.३.१ विषयवस्तु	३८
४.३.२ भाव वा विचार	४२
४.३.३ भाषाशैली	४३
४.४ 'समयका सम्भावनाहरू' निबन्ध सङ्ग्रहको विश्लेषण	४३
४.४.१ विषयवस्तु	४४
४.४.२ भाव वा विचार	४८
४.४.३ भाषाशैली	४९
४.५ 'एकलो परिचय' निबन्ध सङ्ग्रहको विश्लेषण	५०
४.५.१ विषयवस्तु	५१
४.५.२ भाव वा विचार	५४
४.५.३ भाषाशैली	५५
४.६ निष्कर्ष	५६

पाचौ परिच्छेद

श्रीओम श्रेष्ठ "रोदन" को नियात्रा सङ्ग्रहहरूको विश्लेषण	५९-७४
५.१ विषय परिचय	५९
५.२ 'समुद्रंपारि- समुद्रवारि' नियात्रा सङ्ग्रहको विश्लेषण	५९
५.२.१ विषयवस्तु	६१
५.२.२ सहभागी र गतिशीलता	६३
५.२.३ परिवेशगत स्थानीयता र तथ्यात्मकता	६३
५.२.४ चित्रात्मकता र कुतूहलता	६४
५.२.५ भाव वा विचार	६४
५.२.६ भाषाशैली	६५
५.३ 'नविर्सने दिनहरू' नियात्रा सङ्ग्रहको विश्लेषण	६५
५.३.१ विषयवस्तु	६७
५.३.२ सहभागी र गतिशीलता	७०

५.३.३ परिवेशगत स्थानीयता र तथ्यात्मकता	७०
५.३.४ चित्रात्मकता र कुतूहलता	७१
५.३.५ भाव वा विचार	७१
५.३.६ भाषाशैली	७२
५.४ निष्कर्ष	७३

छैटौ परिच्छेद

श्रीओम श्रेष्ठ 'रोदन' का निबन्ध र यात्रा संस्मरणका प्रवृत्तिहरु	७५-८५
६.१ विषय परिचय	७५
६.२ श्रीओम श्रेष्ठ 'रोदन' का निबन्धात्मक प्रवृत्तिहरु	७५
६.२.१ आत्ममाकता	७५
६.२.२ यथार्थता	७६
६.२.३ व्यङ्ग्यात्मकता	७७
६.२.४ राष्ट्रवादी भावना	७८
६.२.५ समसामयिकता	७९
६.३ श्रीओम श्रेष्ठ 'रोदन' का यात्रा संस्मरणका प्रवृत्तिहरु	८०
६.३.१ आत्मपरकता	८०
६.३.२ दृष्यात्मकता	८१
६.३.३ व्याङ्ग्यात्मकता	८१
६.३.४ प्रकृति चिन्तन	८२
६.३.५ साहित्यिक चिन्तन	८३
६.३.६ धार्मिक तथा सांस्कृतिक चिन्तन	८३
६.४ निष्कर्ष	८४

सातौ परिच्छेद

उपसंहार

८६-८८

परिशिष्ट

सन्दर्भ सामाग्री सूची